

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 41.

V Ljubljani, 11. vinotoka 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Dunajski shod zastopnikov vseh avstrijskih učiteljskih društev v zadevi regulacije učiteljskih plač — sklican.

Shod zastopnikov vseh avstr. učiteljskih društev v zadevi regulacije učiteljskih plač se sklicuje na dan 2. novembra 1907. na Dunaj.

Zborovanje se prične ob 10. uri predpoldne v „Josefssaal des Lehrerhauses“, VIII. Josefsgasse 12.

Prvotno je bilo določeno, da se snide shod dne 30. junija 1907.; zato so „Zavezina“ društva, „Savez dalmatinskih učitelja“ u Spljetu in „hrvatska učiteljska društva“ v Istri že sprejela dotične resolucije in izvolila odposlance. Sprejete resolucije in mandati izvoljenih odposlancev ostanejo v veljavi tudi za to zborovanje. Prosim le gg. odposlance, da se prav zanesljivo in polnoštevilno udeležijo shoda.

Imena slovenskih in hrvaških odposlancev iz Dalmacije in Istre, navodila in druge podrobnosti glede potovanja in zborovanja priobčim v prihodnji šte. „Učit. Tov.“ Danes pozivljem gg. odposlance, da naj prosijo prometno ravnateljstvo v Trstu za polovično vožnjo po železnici. Prošnjo mora šolsko vodstvo priporočiti in pritisniti štampiljo.

Novo „Legitimacije“ dobe gospodje delegati potom svojih društev.

L. Jelenc,

predsednik Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev.

Dobra znamenja.

^ Živo so nam še v spominu oni prekrasni dnevi, ki smo jih doživeli v idilični Radovljici povodom zborovanja našega parlamenta — „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Veličasten je bil naš shod, in lahko smo ponosni nauj. Zakaj do te vzorne, lahko rečemo, edine organizacije v takem obsegu, kakršno ima ravno slovensko učiteljstvo, smo se pospeli iz lastne moči, z lastnim trudom, z lastnimi gmotnimi žrtvami. Kuratorjev nismo rabili in jih ne potrebujemo!

In kar nas najbolj veseli, je pač dejstvo, da smo na tem zborovanju opazili toliko mladih, svežih in novih učiteljskih oseb, da vsemu svetu lahko zakličemo: Naš trud ni bil zaman! Prava je naša pot in ni se nam bati prihodnosti! Ves značajni mladi učiteljski naraščaj stoji v naših vrstah! To je naš ponos!

Da je pa naša vzorna organizacija postala na Slovenskem faktor, ki ga upošteva in ki ga mora upoštevati slovenska, ali lahko rečemo: jugoslovanska avstrijska javnost bodisi na političnem, bodisi na gospodarskem polju, je pokazala ravno letošnja naša skupščina.

Spominjamo se, s kakim vriščem je po nas padla ona slovenska javnost, ki se boji vsake javne kritike in ki najrajša v vsem svojem delovanju slepomiši, ko smo na občnem zboru našega parlamenta v Pulju le rahlo „napadli“ našo šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, trdeč, da je delovanje te danje družbe sv. Cirila in Metoda za slovenski narod brez p o m e m b n o, zakaj dokler ima ta družba edini namen, preskrbljevati z velikanskimi denarnimi žrtvami nekaj za šolstvo nesposobnih šolskih sester, dokler ne dobi slovenska javnost jasnega vpogleda v gospodarstvo te družbe — je vsaka žrtev brezplodna. In v duhu vidimo še danes moža, ki je hotel na občnem zboru ravno te družbe v Št. Jurju na Štajerskem pritisniti pečat izdajalstva slovenskemu učiteljstvu zaradi te potrebne kritike.

Da je bila pa te danja naša kritika potrebna, je pokazal ravno letošnji občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda v Bohinjski Bistrici. Čudom se čudimo, kako je mogla slovenska javnost trpeti, da ni prisilila predsedništva te družbe, da mu poda v teku dvajsetih let vsaj en proračun in natančne letne račune.

In ravno letošnja naša skupščina v Radovljici nam je dala popolno zadoščenje za ono „klofuto“, ki nam jo je hotel zadati poročevalec na shodu v Št. Jurju. Našo skupščino je posetil sam predsednik družbe sv. Cirila in Metoda, g. svetnik Senekovič. Slovenski javnosti kakor tudi glavnemu odboru te družbe bodi povedano, da se bo slovensko učiteljstvo zavzelo z vsemi svojimi močmi za to družbo, da se bo o nji lahko reklo: Družba sv. Cirila in Metoda izpolnjuje svojo nalogo!

Drug vesel pojav je bil, da sta se našega parlamenta oficialno udeležila zastopnika slovenskega dijaštva, tako narodno-radikalnega, kakor tudi naprednega. To je pojav, ki bo imel trajen uspeh v političnem probujenju slovenskega naroda. S tem posetom se je ravno sklenila ona najboljša uspehe obetajoča vez, ki donese v dohledni dobi našem narodu pravo svobodo, bodisi v duševnem bodisi v političnem ali pa gospodarskem življenju. — Dobre posledice tega poseta je pokazal takoj shod narodno-radikalnega dijaštva v Celju. Resolucije, ki so se tam sprejele z ozirom na šolstvo in učiteljstvo, so vzete popolnoma iz programa, ki so se tam spre-

jele z ozirom na šolstvo in učiteljstvo, so vzete popolnoma iz programa, ki je skupen vsemu naprednemu učiteljstvu vesoljnega sveta. Slovenski akademiški mladini, ki dela in hoče delati, veljaj izjava: Naš program je vaš program.

Naš parlament je posetil kot oficialni zastopnik „Jugoslovanske zveze“ v avstrijskem parlamentu najmarkantnejši njen član Ivan Hribar, mož, ki je s svojo politiško spretnostjo prepričal, da niso zrasla drevesa politiških švadronejev do nebes.

In v zgodovinsko knjigo bomo morali zapisati poset tovarišev iz svobodne kraljevine Srbije, zatirane Hrvaške in iz napredne Češke. S tem posetom so nam najsijajneje dokazali, da nas smatra vsa slovanska javnost faktorjem, ki bodo v doglednem času odločevalnega in odločilnega pomena v slovenskem javnem življenju. Ta poset je bil obenem nekaka priprava za bodočo, vse slovansko učiteljstvo obsegajočo zvezo.

Ti naši vidni uspehi, ta naša samostojni, nad vsa pričakovanja krasno uspeli shodi ne dajo mirnega spanja našemu prijatelju — slovenskemu klerikalizmu. — In na vsak način je hotel slovenski klerikalizem pred slovensko in, lahko rečemo, pred slovansko javnostjo zmanjšati bleščeči izid tega shoda, je hotel javnosti pokazati, da v slovenskem učiteljstvu ni prave sloge, ni one stanovske solidarnosti, ki jo vidi slovanska javnost ravno na občnih zborih našega parlamenta. Obenem je pa hotel paralizirati naš samostojni nastop z nastopom onega slovanskega učiteljstva, ki more nastopati le pod patronanco onih klerikalnih voditeljev, ki so vse prej kakor pa prijatelji slovanskega učiteljstva in sploh pravega napredka.

In „Slomškova zveza“ je stopila zopet v akcijo. To je ona psevdo-učiteljska zveza, kjer ni niti toliko posvetnega učiteljstva, da bi moglo sestaviti odbor iz zgolj učiteljskih oseb; to je ona zveza, ki se je sramovala stopiti pred javnost z občnim zborom po v pravilih določenem času, temveč je bila nekako moralno prisiljena sklicati svoj žalostni občni zbor, ker drugače bi jo morala c. kr. vlada razpustiti. — Da bi pa ta svoj moralni „moraš“ nekoliko ublažila, je poizkusila najprej svoj uspeh zaradi slovanske javnosti — pač le pesek v oči slovenskim nerazsodnejšem — v solnčni Gorici. — Uspeh je bil velikanski! Število aktivnega učiteljstva so morali izpopolniti razni penzionisti, a vkljub temu „sijajnemu“ številu članov niso mogli sestaviti odbora iz zgolj posvetnih učiteljskih oseb. Verodostojni viri govorijo, da vzame goriško „Slomškovo zvezo“ prvi sneg.

Iz spominov nanj.

Spisal Pavel Flerč.

(Konec)

„... Pridi na vsak način in pripelji s seboj tudi vaše kmete. Četudi ne bo vsak še naš pristaš, ko pride na shod, pa naj pride in vidi, kaj smo, kaj hočemo. Saj zato so shodi, da si pridobivamo tal in moči med ljudstvom...“

Tako mi je pisal, ko smo napravili v naši bližini volilen shod za naprednega kandidata.

In spoznal sem ga na tem shodu zopet v novi stroki — kot ljudskega govornika. Z mirno, prepričevalno besedo, osoljeno tuptam z naravnim humorjem, ki je pa ostro bičal nasprotnike, je govoril zbranemu ljudstvu. In vsi, pristaši in nepristaši, še celo od nasprotne stranke nahujskana banda mu je morala pritrjevati. Saj je pa tudi tako dobro vedel, kje žuli našega kmeta, poznal ga je tako natančno, kakor malokateri. Sam je zrasel iz njega in med njim, sam se mu je priklopil kot posestnik, sam je vedno poudarjal, da ni le učitelj v šoli, ampak tudi med ljudstvom...

Še z večjim pompom so sklicali po obstoječih pravilih že preminulo kranjsko „Slomškovo zvezo“ v zopetno življenje. Udeležba je bila naravnost „uničujoča“ za slovensko javnost. Mala dvorana hotela „Uniona“ je bila skoro premajhna za ono „imponujočo“ število slovanskega učiteljstva, ki se je sešlo na ta shod. Le škoda, da niso javnosti presenetili z avtentičnim številom teh „pionirjev“ prosvete slovanskega naroda. Sicer bi lahko pisali obširen komentar o teh „značajih“, ki jih je usoda privedla v okrilje „Slomškove zveze“, toda naša kolegijalnost jim odpušča ta korak, ker ne vedo — kaj delajo.

Ker pa je izprevidel slovenski klerikalizem, da pšenica pri „Slomškovi zvezi“ neče nikakor iti v klasje, da je slovensko učiteljstvo značajno kakor noben drug stan, se je spomnil znane devize: *N a m e n p o s v e č u j e s r e d s t v a*. In prvo tako sredstvo si je izmislila brihtna glava onega junaka iz ljubljanskega klerikalnega tabora, ki ima to čudno lastnost, da se ne boji nobenega živega krsta v mislih, a pred justico beži v devoto deželo. — Na Dobrovi so zborovali pod patronanco penzionista Ranta sami ugledni možje, ter so soglasno sprejeli prvo tako resolucijo, ki gotovo dovede vse slovensko učiteljstvo v „Slomškovo zvezo“.

To resolucijo smo objavili tudi mi, da po svoje pomoremo ohromeli „Slomškovi zvezi“.

Kot izpopolnitev tega fermana je obelodanil „Slovenec“ dne 28. septembra 1907, št. 224, pod firmo „Slomškove zveze“ drugo okrožnico, ki smo jo tudi priobčili. Večje kolegijalnosti ne morejo zahtevati od nas.

Je li hočemo pisati komentar takim izbruhom klerikalne onemoglosti, ki se jih je prijela, odkar so prišli do prepričanja, da slovensko učiteljstvo noče, pa noče v njihov tabor? Ne!

Sklepamo: Ob naši značajnosti si klerikalizem razbije svoje omotične glave! — Toda Slomškarji se prepričajo, da so resnične Hamletove besede: *„G o b o v e e n a j s e č e h a, n a š a k o ž a j e g l a d k a!“*

Nadsvetniško in učiteljsko mesto.

Nam Slovincem vlada ničesar ne da, vse si moramo priporiti. Najslabše razmere veljajo pa za slovensko učiteljsko paro. Klerikalci nas hočejo v žlici vode utopiti, povsod in vselej napadajo napredno učiteljstvo in mu izpodkopavajo ugled pri

Videl in občudoval sem te takrat, Graccha, kako si zavzemal zase vsa srca — zase in svojo idejo, ki je stala poosebljena v tebi na govorniškem odru.

Kot političen nasprotnik ni postal nikdar oseben, nikdar se ni spustil na nivo svojih sovražnikov, ki so ometavali z blatom. Otrsel se je, zasmejal se jim in šel delat dalje... A oni so škripali v onemogli jezi.

Nikdar ni obljuboval na politiških shodih nemogočih reči; ni pravil poslušalcem o tem, kako se bo skrajšal šolski obisk, ni jim obetal zlatih hribov in gorá — ne, navduševal jih je za vero v lastno moč, v lastno delo; ustvarjal in obujal je v njih moče, ki naj ne prosijo in moledujejo, ampak zahtevajo. To je bila njegova deviza: *„D e l a j i n z a h t e v a j p l a č i l o, v r e d n o s v o j e m u d e l u!“*

In kmetje so takrat zapuščali shod, si nabasali svoje pipice in modrovali:

„Strmšek je dobro povedal. Izvrsten človek je. Srečna fara, ki ima takega učitelja.“

Vekoslav, in tvoji nasprotniki so pritrjevali! Veliko je bilo to zadoščenje, ki si ga dosegal, in moja duša se je vedno ra-